

NÉMETH ZSOLT

A Képes Krónika „álló királyok” típusú miniatúráinak elemzése

A Képes Krónika miniatúráinak a magyar képírásrend szerinti, csillagmítoszi elemzését Pap Gábor és Szántai Lajos kezdték meg (Pap 2003, Szántai). Vizsgálataik nyomán kiderült, hogy a Krónika képei 7- illetve 12-elemű sorozatokba rendeződnek. A hételemű csoportok képei a hét bujdosó csillaggal (= a hét látható mozgó égitesttel: a Nappal, a Holddal, a Merkúrral, a Vénusszal, a Marssal, a Jupiterrel és a Szaturnusszal), a tizenkételemű egységek pedig az állatövi jegyekkel bizonyultak társíthatónak. A képsorozatok szerves egységek, mondanivalójuk jelentősen meghaladja az egyes képek üzenetének összességét.

Pap és Szántai munkáját e sorok írója folytatta. Nem kevesebb, mint 18 képsorozatot sikerült azonosítania - a miniatúrák a megfelelő eszköztárral történő megfejtésnek könnyen „megadták magukat”. Kiderült, hogy a képsorozatok behálózják a teljes művet. Ezek nem egymás mellett futnak, hanem sok esetben „metszik egymást”, ugyanis számos kép több sorozatnak is eleme, ráadásul nem is feltétlenül azonos „helyi értékkel”, azaz csillagmítoszi olvasattal jelennek meg a különböző sorozatokban. A magyar képírásrend megengedi, sőt egyenesen megköveteli, hogy egy képnek ne csak egy olvasata legyen. Ez teljesen idegen az indoeurópai szemléletmódtól és az indoeurópai szemléletmódot használó magyar(?) művészettörténészekről. A magyar képírásrend ismeretének hiánya és annak elutasítása, hogy az asztrológia, a fény járásának tudománya nyelvén értelmes információ közölhető, automatikusan kizárja az akadémikus kutatókat abból, hogy bármi lényegeset megérthessenek a Krónika képeinek üzenetéből.

A szerző munkája nyomán ma már 135 miniatúra csillagmítoszi értelmezése van meg - a Pap és Szántai által adott olvasatok zöme is kiegészült, kiteljesedett, pontosabbá vált -, és csupán néhány - zömmel sérült - ábrázolás értelmezése vár még magára. A képek konzisztens módon, összefüggő rendszerbe kerültek. Világossá vált, hogy a Képes Krónika Nagy Lajos király beavató könyve. A

képíró táltos volt - a képek fantasztikus minősége még „csak” kiemelkedő művészt jelez, a sorozatok szervezettsége és az azokban átadott üzenet mélysége azonban kétségtelenné teszi, hogy beavatott készítette az ábrázolásokat. A szerző eredményeit „A Képes Krónika miniatúráinak átfogó elemzése” című könyvében jelentette meg.

Bár a képsorozatok találkoznak és „kölcönhatnak” más sorozatokkal, és így elszigetelt értelmezésük nehézségekbe ütközik, alább egy olyan képcsoport elemzését közöljük, mely önmagában is megáll, anélkül, hogy további egységek elemzését is be kéne vonni az értelmezésbe. Javasoljuk, hogy a tisztelt Olvasó egy hasonló kiadással a kezében (pl. Képes) kövesse az elemzést. A dőlt betűvel megadott oldalszámok a kép helyét jelzik bármelyik hasonló kiadásban.

Azon miniatúrák esetében, amelyek állatövi jegyekhez társulnak, két szomszédos jegy tartozik egy képhez. Ennek oka az, hogy egy állatövi jegy nem egyezik meg az azonos nevet viselő csillagképpel. A Kos csillagkép például ott van, ahol van, a Kos jegye viszont úgy definiálódik, hogy 0 foka a Tavaszponthoz, az Ekliptika és az Égi egyenlítő metszéspontjához van rögzítve. A Tavaszpont viszont a precesszió miatt hátráló mozgással szűk 26.000 év alatt bejárja az Ekliptikát, így ezen időperiódus alatt a Kos jegye lépésről lépésre minden csillagképre ráhúzódik. Napjainkra egy állatövi jegy egy egységnyire távolodott el az azonos nevet viselő csillagképtől. Így egy évköri stáció (=csillagkép) a szomszédos jegy időegységének szűrőjén át nyilvánul meg. A Kos csillagképre például rávetül a Bika jegyének szűrője, a Bika csillagképre az Ikrek jegyének szűrője, és így tovább. Látni fogjuk, hogy a téridő adott pontján mind a csillagkép, mind a jegy erősen érezteti hatását. Most pedig kezdjünk hozzá az elemzéshez!

Az álló királyok

A Képes Krónikában királyaink megjelenítésének létezik egy összefüggő csoportja. Valamennyi ábrázolás iniciáléban történik, egész alakos, a király

egyedül szerepel rajta, velünk szemben áll és hatalmi jelvényeket tart a kezeiben. Ezen ábrázolások sajátosságait az I. táblázat foglalja össze. A továbbiakban az álló királyokként fogunk hivatkozni ezekre a megjelenítésekre.

A csoporthoz 16 iniciálé tartozik és 15 király, ugyanis Szent István két ilyen jellegű képen is szerepel (39. és 41. o.). Az ábrázolások egy része könnyen társítható állatövi jegyekhez. Szent István és Károly Róbert képeivel kapcsolatban Pap Gábor ezt már megtette (Pap 2003). Szent László alabárdot (Hold-attribútum) és országalmát (föld-szimbólum) tart a kezében. A két tárgy „közös nevezője” a Bika jegye, ami a föld elemhez tartozik, és benne a Hold van erőben. Szent királyunk a Felszálló holdesomópont asztrológiai jelévé átalakított A-iniciálé előtt áll, ami az Ikek jegyében van erőben. Az ábrázolást így a Bika és az Ikek jegyéhez társítjuk.

A vörös palástot és cipőt viselő Vak Béla jogart tart jobbójában és országalmát a baljában (114. o.). A vörös színű öltözék a Kos jegyéhez, az országalma pedig a Bikához rendeli az ábrázolást.

II. Géza ábrázolása (117. o.) minket a feltámadott Krisztuséra emlékeztet. A Krónika összes uralkodója közül ő viseli a legvilágosabb öltözéket. Hasonlóság fedezhető fel a kép és a siklósi várkapolna egyik fülkéjében lévő Feltámadott Üdvözítő freskó között, mely a Krónikával kortárs alkotás. A Géza-(Gesu)-Jézus asszociációra nem csak a hangrendi hasonlóság, hanem, mint azt Szántai Lajos észrevette, a szöveg is bátorít. A 164. fejezet így kezdődik: „Az Úr pedig tekintett Magyarországra és ereje teljében járó védelmezőt adott neki. A királyságot ugyanis fiának, Geythának adta az Úr...” Az Úr fia pedig Jézus. Az idézett szöveg előtt csak a megelőző, 163. fejezetben szerepel Vak Béla, a testi apa. A „lebegtetett” értelmezés nyilvánvalóan szándékos, és összhangban van a Képes Krónika szellemével. Figyelemreméltó, hogy a képíró, aki előszeretettel öregíti ifjú királyainkat - gondoljunk például III. István vagy III. László megjelenítésére -, II. Gézát valóban fiatal korúnak mutatja, ezzel is aláhúzva Fiúságát. Emlékeztetnünk kell arra is, hogy II. Géza nem az egyetlen Árpád-házi király, aki istenfiúi szerepben tűnik fel a Képes Krónika lapjain.

Egy Feltámadott Krisztus-ábrázolás a Halak és a

Kos jegyéhez sorol, mert a Megváltó a Halak világhónapjára jött el közénk, a feltámadás jegye pedig a Kos. A képíró az átellenes, testiséget képviselő jegyekre tett utalással erősíti meg a társítást. A király nem áll bizonytalanul, de szilárdan sem. Az egyensúly kérdésének behívásával a képíró a Mérleg jegyét, a Kos testiségét hívja elő. II. Géza a képen jobbójával egy fehér színű pajzsot fog, melyet azonban nem a teste előtt vagy mellett, hanem oldalt, lábmagasságában tart, baljában pedig jogar van. Nyilvánvalóan rendkívül ésszerűtlen az eszközök kiosztása, hiszen miért kötné le a király az aktív jobbát egy olyan, nem jobb kézbe való és amúgy is csak védekezésre alkalmas tárgygal, amit nem is használ, hanem félretesz. Így a jobb kézbe való jogarnak csak a balban jut hely. A racionalitás, illetve annak hiánya pedig a Szűz jegyéhez tartozó tulajdonság. Az „ésszerűtlen” eszköz kiosztás természetesen nem tévedés, hanem hangsúlyozás. A Fiúságot, azaz Hold-minőséget hordozó Géza hangsúlyozottan a lehető legmesszebb tartja keblétől, a lelkiségnek megfelelő testtájától a pajzsot. Lehel vezér, a másik Hold-reprezentáns ugyanígy tesz. A Hold-minőség magas szintű hordozói nem fedhetik el keblüket, hiszen ők maguk a megtisztult lelkiség képviselői. Géza a keble előtt tartott jogarral „védekezik”, a tiszta lélek igazsága oltalmazza őt.

IV. István ábrázolása (122. o. balra) hemzseg az anomáliáktól. A király nem koronát visel a fején, hermelinpalástján áll(!) meglehetősen furcsa lábtartásban. Csak egyik kezében tart valamit: egy kardot tart a baljában(!), mely lefelé irányul. A fegyvert úgy fogja, ahogy színházi előadásokon szokták a tört tartani, azaz teljesen életszerűtlenül. Ilyen fogással nem lehet használni szűrőfegyvert. A furcsaságok halmaza és a király „elszálltsága” egyértelműsíti, hogy a Vízöntő és a Halak jegyéhez sorolandó a kép.

III. Béla (122. o. jobbra) zászlót tart a baljában, melynek szalagja kilebben az iniciálé keretéből. A zászló Vízöntő-attribútum, és a keretek el nem fogadása is ennek a jegynek a tulajdonsága. A szilárdan, mozdulatlanul álló (Bak) király jobbójában országalma van, ami föld-szimbólum. Az ábrázolást így a Bak és a Vízöntő jegyéhez soroljuk. III. Béla mindkét regáliát oldalvást, keble előtt elvonva tartja, azaz az önfeláldozó Rák minőség, a Bak testisége is jelződik. Természetesen ez a kép sem

lehet meg egy kis vízöntős furcsaság nélkül: a zászló van az iniciálé középvonalában és nem III. Béla.

Imre király (*123. o. balra fent*) jobbában jogar van. A jogar felső része takarja alkarját, alsó része pedig a király ujjai mögött van, azaz a jogar a szó legszorosabb értelmében a jobbában van: átdöfi a csuklóját. Árpád-házi uralkodóink kezében a Képes Krónikában mindig nyilvánvaló alakú jogart látunk. Az üzenet egyértelmű: királyaink a Nyilas, az atyai minőség szellemében uralkodnak. A jogar-nyilvánvaló azonban csak Imre esetében hatol bele a testbe. Az emberi test mikrozodiákusában a csukló az Ikrek jegyéhez tartozik, ami éppen a Nyilas átellenes jegye, azaz testisége. Az ábrázolás tehát a Nyilas jegyéhez sorolható.

III. László kezében is szokatlan kiosztásban jelennek meg a koronázási jelvények: jobbában tartja az országalmát, baljában pedig a jogart (*123. o. jobbra fent*). A miniatúra önmagában való értelmezése nehezen megoldható feladat lenne, de szerencsére találunk ábrázolásokat, melyek eligazítanak. Vizsgáljuk meg alaposan azt a Szent István tizenkettességébe tartozó képet, mely Vazul megvakítását és Szent Imre temetését mutatja be (*44. o. fent*). Az éppen koporsóba kerülő herceg jobbában országalmát, baljában jogart tart, éppúgy, mint III. László. Ruhája szabása és színe nagyfokú hasonlóságokat mutat a gyermekkirályéval. A miniatúrát Pap a Bika tér- és az Ikrek időegységéhez sorolta be (Pap 2003). Az álló királyok-sorozat logikája III. László ábrázolását a Skorpió tér- és a Nyilas időegységéhez rendeli, azaz az Állatöv túloldalára. Szent Imre és III. László tehát „ikrek”. Mindketten a magyar királyi cím várományosai voltak. A szentéletű herceget korai halála megakadályozta abban, hogy elfoglalja a trónt, László pedig, bár megkoronázták, gyermekkorra miatt ténylegesen nem uralkodhatott. Közös mindkettőjükben az is, hogy a fenti okok miatt nem nemzettek gyermekeket. Felmerülhet a kérdés, hogy ha a két ifjú ennyire „ikrek”, akkor miért nem az Ikrek jegyéhez tartozik III. László ábrázolása is. A képíró egy apró jellel eligazít, hogy az ő megjelenítésének az Állatöv túloldalán kell keresni a helyét. III. László visszakézből, a túloldaláról fogja a jogart. Ez a tartási mód teljesen ésszerűtlen, így csak figyelemfelhívás lehet a célja - a „túloldalra” utal.

Szent Imrének és III. Lászlónak van még egy „testvére” a Képes Krónikában: II. István. Ő is felcserélve tartja az uralmi jelvényeket: jobbában az országalmát, baljában a jogart. Az ő ábrázolását a koronázások tizenkettességében az Ikrek jegyéhez soroltuk. Ruházata szabása nagyon hasonló „testvéreiéhez”, bár színében eltér. Hasonlóan Imréhez és Lászlóhoz, II. István sem nemzett utódot, igaz ő azért, mert nem volt képes rá.

Van még két miniatúra, ahol egy magyar uralkodó fordított kiosztásban tartja az uralmi jelvényeket, azaz jobb kézben az országalmát, balban a jogart. Mindkettő Szent István ábrázolása: az egyik az a trónoló képe, amelyiken a Szent Koronát viseli, a másik a koporsóba tételét bemutató iniciálé. Az utóbbi ábrázolás a Halak és a Kos (Pap 2003), azaz a halál és a feltámadás jegyéhez tartozik, tehát nem ikertestvére a fent tárgyalt három képeknek. A Kos hatása nyilvánul meg abban, hogy a király jobbában lévő országalma keresztje nem Szent István testének vonalába mutat, mint elvárható lenne, s amint Szent Imre hasonló képén látjuk, hanem fölfelé mutat. Mivel az országalma a király ágyékának magasságában van, a fallikus asszociáció elkerülhetetlen. A trónoló István az ölében tartja az országalmát, ami hasonló képzetársításokat kelt. Szent Imre herceg, III. László és II. István ábrázolásai esetében láttuk, hogy a fordított regália-kiosztásnak kapcsolata van a nemzéssel, pontosabban annak elmaradásával. Szent István esetében bonyolítja a helyzetet, hogy két ábrázolásán is a megszokott kiosztásban tartja a jogart és az országalmát. Ismét szembesülnünk kell az országalapító tevékenységének ambivalens értékelésével, melyről a „Szent István életét ábrázoló képek” című fejezetben már szót ejtettünk. A király ugyan nemzett alkalmas férfiutódot, de az eltávozott az élők sorából, mielőtt átvehette volna atyja trónját, tehát az utódlás szempontjából a nemzés sikertelen volt. Amit viszont Szent István sikeresen nemzett, az a nemzet, az ország, pontosan az, amit az országalma, mint regália kifejez. Az öt kép összevetése világosan megmutatja, hogy a képíró mit is kívánt szimbolizálni a jogar és az országalma fordított kiosztásával.

Térjünk vissza az álló királyok sorozatához. II. András ábrázolása sokban hasonlít III. Bélához. De míg az utóbbi zászlójának szalagja a Vízöntő asztrológiai jelét írja le, addig unokájának kezé-

ben olyan lobogót látunk, melynek mozgásdiagramja a Skorpiót, annak felcsapódó farkát képezi le. A zászló színe vörös, összhangban a Skorpióban lévő marsi uralommal. A király testét keresztező zászlónyéllel finoman az egyensúly kérdése, és így a Mérlegjegye is előhívódik. A lobogón lévő hármashalmon egyensúlyozó óriási kettőskereszt is ezt erősíti fel. Az ábrázolást így a Mérleg tér- és a Skorpió időegységéhez soroljuk. Bár ezúttal más minőséget hordoz magán, ez a lobogó is „tudja”, hogy ő azért Vízöntő minőséget is képvisel: a nyele II. András lábszárát keresztezi a képen. A lábszár pedig az emberi test mikrozodiákusában a Vízöntőhöz tartozik. A Vízöntő megjelenés természetesen nem idegen a képtől, hiszen Mérleg-dekanátus.

IV. Béla ábrázolásával kapcsolatban elsősorban ruházata igazít el minket. A király palástján, közvetlenül a jobb keze alatt lévő redő egy szabályos hajóformát, azaz Mérleg-attribútumot rajzol ki, míg a deréktól a jobb sípcsont közepéig lenyúló ránc pedig a vulvát, tehát a Szűz egyik képjelét formázza (Pap Gábor megfigyelései). A testiséghez tartozó átellenes jegyek is megjelennek a képen. IV. Béla palástja alatt vörös ruhát visel, valamint vörös cipőt hord, azaz félig-meddig elrejtve a Kos mutatkozik meg. A király palástja kétszínű: kívül püspöklila(!), belül zöld, itt pedig a Halak kettősége nyilvánul meg.

Kun Lászlót álló képén (128. o.) magabiztos, erőteljes duzzadó uralkodónak látjuk, akinek kötéllal övezett szerzetesi öltözete éles ellentétben áll kiáradó megjelenésével. Az Oroszlán tér- és a Szűz időegysége azonban éppen ilyen ábrázolást kíván. A fentiek alapján egy újabb tizenkettes sorozat állt elő, mely Szent István második „álló királyok”-típusú ábrázolásával kezdődik és Kun László képével végződik. Az Ikrek/Rák téridő-egységen - az Ikrek minőségével teljesen összhangban - ketten osztoznak: a két Árpád-kori, nem az Árpád-ház férfiágából származó királyunk, Orseolo Péter és Aba Sámuel. A két megjelenítés (47. és 48. o.) erős hasonlósága jelzi az Ikrek téregységéhez való társítást. Péter kartartása az Ikrek, Aba a Rák mozgásdinamikáját írja le.

Ez a sorozat éppen egy szakrális uralkodónak való programot hordoz. Térben a Ráktól indul, precesziós irányban halad, és az Oroszlánban végződik. A kegyelemadás képességét kell alkalmaznia a

szakrális uralkodónak földi királyi mivoltában, ha úgy tetszik, lehozni az égi kegyelmet a földre. Az időben az Oroszlántól a Szűzig tart a sorozat. A földi uralkodónak az Ég Királynőjéhez, Szűz Máriához kell tudnia felemelkedni.

Érdeemes megfigyelni, hogy az uralmi jelvények és a jegyek milyen kapcsolatban állnak egymással ebben a sorozatban. Országalma van minden olyan királynál, akinek ábrázolása földjegyhez került, a két Skorpióhoz tartozó képen, valamint a sorozatnyitó szentistvános iniciálén. Elgondolkodtató, hogy a Skorpió a manicheus elemrendszerben földjegy, és ezeken a jegyeken is az egyértelműen föld-szimbólum országalma jelenik meg - igaz, mindkét esetben „szabálytalanul”, jobb kézben. A tűz elemhez tartozó képek mindegyikén jogar szerepel, valamint még IV. Bélánál. Fegyvert vagy zászlót tartanak azok a királyaink, akiknek megjelenítése valamelyik levegős jegyhez társul. Egy kivétel van: IV. Béla. A jelvénykiosztás belső logikája szerint neki fegyvert kéne tartania, de rá a katonásság és a harci siker nem túlságosan jellemző, nyilván ezért az eltérés. Végezetül valamennyi vízjegyhez valami deviancia társul: a két Skorpió-képen jobb kézben van az országalma, IV. Istvánnál csak egy regália van: kard, amit balkézben fog, II. Gézánál „fordított” a jelvénykiosztás, Orseolo Péter és Aba Sámuel pedig bal kézben tartja a koronát. Feltűnő az is, hogy bármelyik téridő-egységet tekintjük, az ott szereplő király sohasem pontosan ugyanazokkal a regáliákkal jelenik meg, mint a téridő átellenes pontján lévő. Jogar sosem jelenik meg zászlóval, pajzs pedig országalmával együtt.

Szembetűnő, hogy a regáliák használatában az álló királyok, illetve a koronázási jelenetek sorozatai között inkonzisztencia van. Az utóbbi tizenkettőségben négy koronázási jelvény fordul elő: a korona (víz), a kard (tűz), a jogar (levegő) és az országalma (föld). Ha megjelenésük elemek szerinti bontását vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy a korona (értelemszerűen) minden képen látható. A három levegő elemhez tartozó jegyben szabályos rendben kétszer-kétszer jelenik meg a kard, a jogar és az országalma. E három regália mindegyike feltűnik a tűz elemhez tartozó jegyekben: a kard kétszer, a másik kettő egyszer, és van egy összetett kezű király (Kálmán). A víz és a föld elemhez tartozó jegyekben csak jogart és országalmát tar-

tanak királyaink, a kard hiányzik - a jegyek passzív minőségét tekintve ez jól érthető -, viszont intő, illetve összetett kezű uralkodókat is látunk. Összegezve: a sorozatban az aktív elemekhez tartozó jegyek összességében mind a négy koronázási jelvény megjelenik, a passzív jegyeknél a kard hiányzik, azt nem helyettesíti tárgy, az uralkodó összeteszi a kezét vagy mozdulatot tesz.

Az álló királyok sorozatában a jelvények száma hétre bővül, zászló, pajzs és alabárd (utóbbi csak Szent Lászlónál) is feltűnik. A koronázási jelentek sorozatában tapasztaltakkal, illetve a megszkott renddel szemben itt a jogar a tüzes jegyeknél tűnik fel, a támadó fegyverek (kard, alabárd) viszont a levegős jegyekhez társulnak, igaz, mindkét esetben van egy kivétel, ami IV. Bélánál jelenik meg. Nyilvánvaló, hogy itt nem lehet szó egy jelvény - egy elem párosításról. Ezen anomáliás uralkodói jelvénykiosztás értelmezése még további vizsgálatokat igényel. Megkísérelhető a hét regália társítása a hét bolygómínőséggel.

Mit kezdünk a három álló királyok-típusú, de a tizenkettes sorozatba nem tartozó képpel? Elhelyezésükhöz az fogja adni a kulcsot, ha észrevesszük, hogy az álló királyok képtípusba még négy ábrázolás tartozik. Ezek azonban nem királyokat, hanem a második bejövétel korának vezéreit mutatják. Azonosításuk nem egyértelmű. Csapodiné szerint „a szöveg alapján nem világos, hogy (a 21. oldalon baloldalt) ábrázolt vezér Előd vagy Árpád”. (Csapodiné 134. o.) A 21. oldal jobb oldalán található képről „sem teljesen világos, hogy Álmos vagy Árpád-e az ábrázolt vezér”. (Csapodiné 134. o.) Marosi az első változatot fogadja el mindkét esetben kérdőjellel. (Marosi 39. o.) A 33. oldalon Taksonyt, a 36. oldalon pedig Oport jeleníti meg a képíró mindkettőjük szerint. Pap Gábor a szövegben említett Oport csak korjelzőnek tekinti, az iniciálén szerinte az ábrázolt és leírt történet tényleges hőse, Botond szerepel (Pap 2005). A vezérek azonosításának bizonytalansága nem jelent komoly zavart számunkra, ugyanis gondolatmenetünket nem befolyásolja lényegesen. Alább a négy képre rendre, mint Előd, Álmos, Taksony és Botond ábrázolásaira fogunk hivatkozni.

(Ki kell térnünk röviden arra, hogy bár formálisan még kilenc miniatúra: Szabolcs és Kond vezér, valamint hét vendéglovag ábrázolása megfelel az

álló királyok-képtípus általunk fentebb megfogalmazott követelményeinek, ezeket nem vesszük figyelembe az ilyen típusú képek elemzésénél. Erre két okunk is van. Egyrészt ezeken az ábrázolásokon nem uralkodók, hanem rangos, de alárendelt személyek szerepelnek. Másrészt a hét vezér hetessége illetve a vendéglovagok tizenkettessége a Krónika mag-sorozatai, melyek zártak, és képei minden jel szerint nem részei más sorozatoknak.) A három kimaradt király mellé társult négy vezér egy hetességet alkot. Nem csupán véletlenszerű összekerülésük egyértelmű bizonyítéka, hogy valamennyien pajzsot tartanak a bal kezükben. Rajtuk kívül álló királyok-típusú ábrázoláson csupán II. Géza tart pajzsot, de ő a jobbjobban. Tehát ez a hetesség is szerves. Bár még nem ismerjük a Képes Krónika összes sorozatát, minden valószínűség szerint ez a legkiterjedtebb térben és időben. Tér alatt a Krónika kötetét értjük, hiszen a 14. oldalon, azaz nagyon az elején indul és a 138-on, nyolc oldallal a vége előtt fejeződik be, időben pedig 450-től kb. 1310-ig tart, így, ha nem is egyenletesen, de átszövi a művet.

A hételemű sorozat öt plusz kételeműre kínálja felosztani önmagát. A kételemű csoportot Szent István és Károly Róbert, a második bejövétel utáni magyar királyok alkotják, míg az öteleműt Atilla és a vezérek, mint korábbi személyiségek. Ezt a felosztást erősíti meg, hogy míg az „ötök” pajzsa fehér és turulmadár van rajta, mindegyikük fegyvert fog a jobbjobban, és megjelenítésük kisebb egy columna szélességnél, addig királyaink teljes hasáb szélességű iniciáléban láthatók, jobb kezükben regáliákat - István zászlót, Károly Róbert országalmát - tartanak, pajzsukon pedig címert - Istvánnál hármashalmos-kettőskeresztet, Károly Róbertnél árpádsávós-Anjou liliomost - láthatunk. A markáns öt plusz kettes tagozódás azt valószínűsíti, hogy a két királyunkhoz tartozik a két fővilágítóhoz, a Naphoz és Holdhoz - a képek nagyobb mérete is ezt támogatja! -, és a többiek képviselik a valódi bolygók által hordozott minőségeket.

A sorozat első tagját Szántai a Jupiterhez társította az Atilla-hetesség elemzésekor (Szántai, 31. o.), ezt helyénvalónak találjuk és megerősítjük. Előd, Álmos, Taksony és Botond, valamint a bolygómínőségek társításánál a hét vezér ábrázolásának analógiái segítenek. Előd és Szabolcs egyaránt

dárdát fognak. Szántai Szabolcsot a Vénuszhoz sorolta (Szántai, 34. o.), a hasonlóság alapján Elődöt is ehhez a bolygóhoz társítjuk. Taksony szálegyenesen és nagyon stabilan áll, a kezében pedig geregy van, csakúgy, mint Gyulánál, a hét vezér sorozatában, így őt látjuk a Szaturnusz képviselőjének. Az ötök közül kizárólag ő visel acélsisakot, ami mindig a szaturnikus beütésű, vaskalapos szellemiség jelzője. A hét vezér közül kardot Árpádon kívül csak Örs tart, ahogy az „ötök” közül Atillán kívül csak Álmos. Ahogy Atilla és Árpád megfelelői egymásnak, úgy Örs és Álmos is az, mindketten, már nevükből adódóan is, erőteljesen merkúri személyiségek, így itt is egyértelműen adódik a társítás.

Botond jobbában zászlót tart, aminek nincs analógiája a hét vezér ábrázolása között. Azonban éppúgy vörös ruhát hord, mint párja, Vérbulcsú, és mindkettőjük keblén szimbólumokat láthatunk: az előbbién turult, az utóbbién a Napot és a Holdat. Rendkívül árulkodó, hogy a két Mars-reprezentáns - természetesen a vörös bolygó képviselői mindketten - egyikénél sincs fegyver, sőt csak náluk nincs fegyver, ugyanis mindketten szakrális harcosok. Ahogy a hét vezér sorozatában Vérbulcsú ábrázolása „összezsugorodott”, és ő csak derékig látható, jelezve, hogy „szakrális uralomban a harci erények elsősorban lelki és szellemi síkon kell, hogy érvényesüljenek” (Szántai, 34. o.), úgy Botond képén minden szinten turul jelenik meg: lábmagasságban a pajzsos (testi szint), a keblén az öltözékén (lelki szint), illetve a zászlón fejmagasságban (szellemi szint), jelezve szakrális harcosi mivoltát. Érdekes még bevonni az összehasonlításba Hedrih ábrázolását a vendéglovagok sorozatából, aki ott a Skorpió reprezentánsa, s így marsi jelleghordozó ő is. Öltözéke rendkívül hasonlít Botondéhoz, csupán sisakja különbözik jelentősen vezérünk fővegétől, jobbában vörös zászlót, baljában pedig fehér pajzsot tart, éppúgy, mint Botond. Lobogóján, keblén és pajzsán neki is szimbólumok vannak: csillag és Hold, ez pedig Vérbulcsú ábrázolásával rokonítja. Ha figyelembe vesszük, hogy a Keledet, a vendéglovagok sorozatában a Kos jelleghordozóját bemutató miniatúra igen csekély hasonlóságot mutat a fenti három ábrázolással, akkor megállapíthatjuk: Hedrih képe arra utal, hogy a hét vezér és az álló királyok szakrális indíttatású hetességében a Skorpión

átszűrődő Mars-minőség jelenítődik meg, és a Kos Marsa kiszorul belőlük. „A szemlélődő hetesség” című fejezetben más képek kapcsán ugyanezen üzenetet kapjuk meg, melynek értelmezésére ott térünk vissza (Németh).

Az öt valódi bolygó képviselőjének azonosítása után a két fővilágító és Szent István, illetve Károly Róbert sorozatbeli ábrázolásának társítása váratlanul nehézségekbe ütközik, holott az eddig azonosított bolygók és a képek logikája egyértelműen jelzi, hogy itt a Napnak és a Holdnak kell következnie. Első Anjou-királyunk ruházata a páncéltól eltekintve aranyszínű. Ha nem esik fény közvetlenül az iniciáléra, akkor ruházatának, illetve az országalmának és arany övcsatjának színe nagyon hasonló tónusú. Ettől eltekintve nincs más a Napra utaló jel ezen az ábrázoláson. Szent István szóban forgó képe sem bővelkedik a Holdra utaló jelekben. Tizenkettes sorozatában ez az ábrázolás a Skorpió és a Nyilas jegyéhez került (Pap 2003), a Skorpióban pedig a Hold erővesztésben van. Károly Róbert képe saját sorozatában a Mérleg jegyéhez társult (Pap 2003), ahol pedig a Nap van erővesztésben. Ha mindehhez hozzávesszük, hogy mindkét király szaturnuszi jelleggel jelenik meg legtöbb ábrázolásán, akkor beláthatjuk, hogy ezeken a képeken nem várhatunk szembetűnő Hold-, illetve Nap-sajátosságokat.

Mielőtt megvizsgálánk, hogy miért rejtőzik el ebben a sorozatban a két utolsó kép jellegadó bolygója, keressük meg a kiegészítő nyolcadik képet. A Krónikában van egy olyan ábrázolás, amelyik az álló királyok-típusú ábrázolás paraméterei közül egy híján mindegyiknek megfelel: Salamon király és öccse, Dávid látható rajta. Iniciáléban jelennek meg, egész alakosak, szemben állnak velünk és hatalmi jelvényeket tartanak. Az egyetlen eltérés csupán az, hogy a király mellett egy másik személy is szerepel a képen. Ez az ábrázolás az álló királyok hetességének kisbolygós képe. (Minden hetességhez tartozik egy „kisbolygós” kép, ami tört minőséget fejez ki, és ellenpontozza a sorozatot (Németh).) Megállapíthatjuk, hogy egy olyan király szerepel a képen, aki nem volt alkalmas magas hivatala betöltésére, az idoneitása (=rátermettsége) nem volt megfelelő. (Megfelelő legitimitását a szabályosan kiosztott jogar és országalma jelzi.) Salamon nem volt tisztában azzal, hogy ő alkalmatlan királynak, vagy legalábbis

nem volt hajlandó ezt elismerni. Dávid sem lett volna rátermett uralkodó, de ő legalább felmérte ezt, és nem tört hatalomra, sőt politikai szerepvállalásra sem. Ez a miniatúra az álló királyok sorozatának hatodik képe után következik. A hetességben addig csupa rátermett szakrális vezetőt - királyt illetve vezért - láttunk megjelenítve, itt azonban valami szétesik, ezért látunk két személyt az ábrázoláson. Az esés már Szent Istvánnál megkezdődött, hiszen Holdja erővesztésben, azaz esésben van. Ő viszont még koronát visel a keblén (lelki szint) és hármashalmos-kettőskeresztes zászlót, illetve pajzsot tart feje (szellemi szint), illetve combja (testi szint) magasságában, tehát a sorozat első öt képén látott, a turulmadár által jelzett szakrális királyság szintje-szellemisége még jelen van nála, ha az már bele is ágyazódott a földi uralom burkába. Ezután következik a szétesést szimbolizáló kép, azután... Azután **Károly Róbert következik vaskalappal a fején, és semmilyen szakrális uralomra utaló szimbólumot nem tart vagy hordoz!**

Az álló királyok két sorozatához tartozó ábrázolások fő jellegzetességeit a II. táblázat foglalja össze. Most már le- és összeolvashatjuk üzeneteiket. A hetesség éppúgy szakrális indíttatású, mint a hét vezér hetessége, szintén a Jupiter-képpel indul. Öt képig a két sorozat, ha más bolygó-sorrenddel is, de együtt halad, a valódi bolygók minőségének jelleghordozói közötti analógiák szembetűnőek. A Mars esetében ezt részletesen taglaltuk is. A hét vezér sorozatához nem tartozik idő, egyetlen zárt tömböt alkot a hét (plusz egy) kép. Az álló királyok hetessége azonban az időben legkiterjedtebb sorozat a Képes Krónikában, így van időbeli lefutása. **A sorozat üzenete szerint Atillától Szent Istvánig a magyarság szakrális uralom alatt állt, mely Isten Ostora alatt rövid időre világi királyságként is megnyilvánult. Szent István földi uralom keretébe helyezte a szakrális magyar királyságot, mely ebben a közegében erózióknak indult, és fokozatosan megmerevedett, kiüresedett. Uralkodói lassanként elveszítették szakrális mivoltukat. Az álló királyok tizenkettősége éppen ennek az időszaknak a kerete, foglalata, a hetesség hatodik és hetedik képe közé eső részt fogja át. Az uralom szakralitása az Árpád-kor végére megszűnik, Károly Róbert már tisztán világi uralkodóként jelenik meg.** A szakralitás elvesztésének csupán tünete, hogy Wittelsbach Ottó bajor herceg, egy jöttment trónkövetelő a Turul-nemzetség kiha-

lása után elveszti a szakrális uralom jelképét, a Szent Koronát - az eseményt sem a krónikás, sem a képíró nem mulasztja el megörökíteni.

A hét vezér hetessége a Jupitertől indul, és a Merkúrra fut ki (Szántai), tehát állatövi olvasatban a Nyilastól az Ikreig (itt nyilván a bolygók világos házai jönnek számításba), vagy, ha úgy tetszik, a Tejút és a Zodiákus déli metszéspontjától az északi metszéspontjáig jutunk. A sorozat középpontjában a Nap, a bolygórendszer erőforrása áll. A földi típusú uralmat jelképező Napot így itt lazán körbeveszi, kordában tartja a szakralitás (Jupiter) és a hermetikusság (Merkúr) bolygója. A szakrális uralom optimális rendjét látjuk a hét vezér sorozatában megjelenítve. Az ehhez csatlakozó világi uralmat a szellemi vezetés felügyeli.

Az álló királyok hetessége szintén a Jupitertől indul, de a Napra fut ki. Ez még nem lenne önmagában végzetes, de a középpontban a Szaturnusz áll. Itt válik egyértelművé, hogy ez a sorozat a szakralitás megcsontosodásáról szól. A vulgárasztrológia a Jupitert tartja a nagy jótevőnek, a Vénuszt a kis jótevőnek, a Merkúrt semlegesnek tekinti, a Szaturnusz a fő ártó, a Mars pedig a kis ártó. Ha ezt erős túlzásnak is kell tekinteni, azt azért láthatjuk, hogy az álló királyok hetességében a bolygók ebben a sorrendben jönnek elő, tehát romlásnak, fokozatos esésnek vagyunk tanúi, a két fővilágító pedig már teljesen esésben van. Ha az erővesztett Holdat és Napot félretesszük, akkor az öteleművé zsugorodott sorozat a Jupitertől a Marsig tart, a brahminok, szellemi kaszt bolygójától a khsatriák, a lovagi-nemesi kaszt bolygójáig. Pontosan erről szól az álló királyok sorozataihoz tartozó 21 kép: a szakrális uralom világi uralommá alakulásáról és következményeiről. Az ötelemű sorozat középpontjában a Merkúr áll, ami pedig a vaisják, a kereskedőkaszt bolygója. Hetedfélszáz évvel a Képes Krónika elkészülte után már tudjuk, hogy az ő uralmuk korszaka is beköszöntött, és csodálhatjuk a képíró bölcsességét, hogy ezt előre látta. Mi azonban már azt is tudjuk, hogy a tisztességes vaisják uralma is leáldozott, és ma a sudrák, a szolgák kormányoznak. A Szaturnusz, az ő bolygójuk áll a Merkúrtól a Marsig terjedő háromelemű sorozat közepén. A Merkúr-Szaturnusz kételemű sorozatnak már nincs középpontja, ahogy a sudrák uralmának sincs folytatása. Tevékenységük eredménye csak összeomlás lehet: ez

TANULMÁNYOK

vagy végpusztulást hoz, vagy visszatérést kényszerít ki a szakrális uralomhoz, a világ természetes működésrendjéhez. A Védák pontosan így írják le a kasztok egymás után következő uralmát, és hasonló eszkatológiai jóslatokat tesznek (idézi Hamvas). A képíró aligha ismerte az indiai hagyományt. Az egybeesés okán sokkal inkább arra kell gondolnunk, hogy ő, csakúgy, mint az indiai „táltosok”, helyi szóhasználatot rishik (bölcsek) megértették a világ működésrendjét. Az pedig olyan, amilyen. Aki megérti, csak ugyanúgy írhatja le, legfeljebb más fogalmakat használ hozzá.

Ha megvizsgáljuk, hogy a bolygóhetességből a fenti lépések során milyen sorrendben esnek ki a bolygók, akkor a Nap, Hold, Vénusz, Jupiter, Mars, Merkúr, Szaturnusz sorrendet kapjuk. Ez pedig éppen (maximális) fényességük szerinti sorrendjük. Ez tiszta beszéd: a szakrális uralomtól való eltávolodás: elsötétedés, pokolra szállás. Tapasztaljuk...

Hivatkozások

Csapodiné Gárdonyi Klára: A Képes Krónika kódexének leírása, története és illusztrációi.

In: Képes Krónika. Helikon, Budapest, 1987, 129-143. o., *Képes Krónika*. Hasonmás kiadás. Nemzeti Kincseinkért Egyesület, 2003.

Marosi Ernő: *Kép és hasonmás. Művészet és valóság a 14-15. századi Magyarországon*. Művészettörténeti Füzetek 23. Akadémiai Kiadó 1995.

Németh Zsolt: *A Képes Krónika miniatúráinak átfogó értelmezése*. Nemzeti Kincseinkért Egyesület, 2005.

Pap Gábor 2003: *Krónika képnyelven elbeszélve*. Bevezető tanulmány a Képes Krónikához. Nemzeti Kincseinkért Egyesület, 9. o.

Pap Gábor 2005. magánközlemény.

Szántai Lajos: *Fény által festett történelem*. Bevezető tanulmány a Képes Krónikához. Nemzeti Kincseinkért Egyesület, 2003. 29. o.

Táblázatszövegek

I. táblázat. Az álló királyok ábrázolásainak összefoglalása. Az egy tömbben szerepeltetett tizenkét ábrázolás egy precessziós menetű tizenkettességet alkot. A dőlt betűvel szedett két (nem Árpád-házi) király együtt jeleníti meg az Ikrek/Rák évköri helyzetet.

II. táblázat. Az „álló királyok” típusú ábrázolások hetességének és tizenkettességének összefoglaló táblázata.

I. táblázat

Király	Jobb kézben	Bal kézben	Jegy
Atilla	kard	pajzs	(Jupiter)
I. István	zászló	pajzs	Skorpió/Nyilas
I. István	jogar	országalma	Rák/Oroszlán
<i>Orseolo Péter</i>	<i>kard</i>	<i>korona</i>	<i>Ikrek/Rák</i>
<i>Aba Sámuel</i>	<i>kard</i>	<i>korona</i>	<i>Ikrek/Rák</i>
I. László	<i>alabárd</i>	országalma	Bika/Ikrek
II. Béla	jogar	országalma	Kos/Bika
II. Géza	pajzs	jogar	Halak/Kos
IV. István		kard	Vízöntő/Halak
III. Béla	országalma	zászló	Bak/Vízöntő
Imre	jogar	országalma	Nyilas/Bak
III. László	országalma	jogar	Skorpió/Nyilas
II. András	országalma	zászló	Mérleg/Skorpió
IV. Béla	jogar	országalma	Szűz/Méreg
IV. László	jogar	országalma	Oroszlán/Szűz
Károly Róbert	országalma	pajzs	Mérleg

II. táblázat

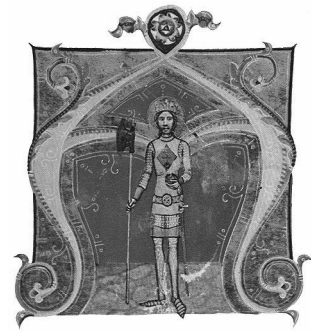
Király	Jobb kézben	Bal kézben	Bolygó/Jegy	Kép helye
Atila	kard	pajzs kebelnél	Jupiter	14. o.
Előd(?)	dárda	pajzs lábánál	Vénusz	21. o.
Álmos(?)	kard	pajzs kebelnél	Merkúr	21. o.
Taksony	gerely	pajzs kebelnél	Szaturnusz	33. o.
Botond	zászló	pajzs lábánál	Mars	36. o.
I. István	zászló	pajzs csípő magasságban	Hold	39. o.
<i>Salamon (és Dávid)</i>	<i>jogar</i>	<i>országalma</i>	<i>kisbolygók</i>	71. o.
Károly Róbert	országalma	pajzs lábánál	Nap	138. o.
I. István	jogar	országalma	Rák/Oroszlán	41. o.
<i>Orseolo Péter</i>	<i>kard</i>	<i>korona</i>	<i>Ikek/Rák</i>	47. o.
<i>Aba Sámuel</i>	<i>kard</i>	<i>korona</i>	<i>Ikek/Rák</i>	48. o.
I. László	<i>alabárd</i>	országalma	Bika/Ikek	93. o.
II. Béla	jogar	országalma	Kos/Bika	114. o.
II. Géza	pajzs	jogar	Halak/Kos	117. o.
IV. István		kard	Vízöntő/Halak	122. o.
III. Béla	országalma	zászló	Bak/Vízöntő	122. o.
Imre	jogar	országalma	Nyilas/Bak	123. o.
III. László	országalma	jogar	Skorpió/Nyilas	123. o.
II. András	országalma	zászló	Mérleg/Skorpió	124. o.
IV. Béla	jogar	országalma	Szűz/Mérleg	126. o.
IV. László	jogar	országalma	Oroszlán/Szűz	128. o.

Álmos

Aba Sámuel

I. László

II. Béla

II. András

IV. Béla

Képes Krónika (Internet képek)

KUN ÁGNES

A Sátoraljaújhelyi magyar Trianon Kálvária története**TRIANON
SÁTORALJAÚJHELYI POLGÁR SZEMÉVEL**

A II. Világháborút követő fegyverszünet után Zemplén megye északi részére a megalakult új csehszlovák kormány tartott igényt.

Ideiglenesen megszállták a járás területét, s ott berendezkedtek. Kinevezték az új zempléni főispánt. A későbbi trianoni béke még nagyobb zempléni területeket adott át a Csehszlovák Köztársaságnak.

Az 1919. január 20-án kinevezett Krizko Milutin Zemplén vármegye ispánja kiáltványt adott ki a néphez, melynek tartalma híven tükrözi a háború következményeit.

"1. A magyar törvények és rendeletek hatályukat veszítik. Az összes képviselőtestületek feloszlatnak és jogkörük a kormány által alakított bizottságokra száll.

2. A volt magyar királyság állami, törvényhatósági, egyházi tisztviselői ideiglenesen meghagyatnak, ha a Csehszlovák Köztársaságnak engedelmességet fogadnak.

3. Hivatalos nyelv a szlovák nyelv.

4. Ingatlanokat eladni, jelzáloggal terhelni, azon közegek tudomása nélkül, melyeket a Csehszlovák kormány e célra kijelölt, tilos!

5. Az összes állami törvényhatósági községi és egyházi adók az eddigi kiróvások szerint fizetendőek. Az állami adókat a Csehszlovák Köztársaság állampénztárába kell beszolgáltatni

6. Állami vagyonok és vállalatok, magánvállalatok a Csehszlovák Köztársaság illetékes minisztériumai alá tartoznak.

7. Okmánybélyegek, úrlapok, postabélyegek csak csehszlovák megjelöléssel használhatók.

8. Katonakötelezettség kiterjed az elfoglalt területekre is.

9. Slovenskó területén kívüli bíróságokhoz, hivatalokhoz előterjesztett beadványokat vissza kell tartani, de továbbra is oda kell benyújtani, amely intézmény eddig is a benyújtás helye volt.

10. A kormány meghatalmazottjának jogában áll a kivített betiltani vagy korlátozni, avagy azt az általa megállapított feltételektől függővé tenni.

11. A szeszital kimérések engedélye felülvizsgálat alá esik, de ideiglenesen betiltatik.

12. Ezen törvény kiterjed a magyar királyság ama egész területére, amelyet a Csehszlovák Köztársaság saját igazgatásába vesz át."

/Forrásirodalom 4./

A kinevezett ispán a nyugalom és a közrend fenntartása érdekében retorziókat helyez kilátásba azok részére, akik a törvényekkel szemben lázítanak, vagy izgatnak. A törvény 1919. január 20-án lépett életbe, 1919. április 30-án a románok elérték a Tiszát, a csehek pedig megszállták Sátoraljaújhelyet.

Krizko Milutin is megjelent a Vármegyházán és a város valamennyi hivatalának tisztségviselőjéből kivette azt a fogadalmat, miszerint a cseh állam ellen izgatni nem fognak.

1919. július 3-án a Vörös Hadsereg a vármegye területén is megkezdte a támadást a csehek ellen, akik visszavonulása megkezdődött.

1919. július 6-án Újhelybe bevonult a 3. vörös dandár. A vörös uralom bukása után augusztus 13-án a csehek ismét megszállták a várost.

1920. tavaszán a csehek visszavonultak a hajózhatóvá nyilvánított Rongyva vonaláig, de szigorú zár alá helyezték a várost. Az áldatlan állapotra a Trianoni "béke" tette fel a pontot.

TRIANON

1920. június 4-én aláírják a Magyarországgal kötött békeszerződést a wersailles-i Kis-Trianon-

palotában.

Törvényesíti Nyugat-Magyarország, a Felvidék, Erdély, a Dél-vidék és Horvátország "elszakítását", az ország haderejének létszámát 35000 főre korlátozza, megtiltja az általános hadkötelezettséget, korlátozza a fegyvergyártást, kötelezi Magyarországot az általa okozott háborús károk megtérítésére, később megállapítandó jóvátétel

formájában a nemzetközi kereskedelemben a legnagyobb kedvezmény elvét köteles biztosítani a győztes hatalmaknak, a békeszerződés pontjainak betartását az e célból Magyarországra küldött katonai ellenőrző bizottság végzi.

Magyarország területe Horváthországot nem számítva, 283 ezer km² -ről 93 ezerre, lakossága 18,2 millióról 7,6 millióra csökken.

	Földterület Km ² -ben	Lakosság	Átkerült lakosságból magyar
Ausztria	4000	292 ezer	26 ezer
Csehszlovákia	63000	3,5 millió	1,72 mill.
Jugoszlávia	21000	1,6 millió	465 ezer
Románia	102000	3,5 millió	1.664.000

Az aláírás percében a békeszerződés elleni tiltakozásul az országban megkondulnak a harangok. A közlekedés 10 percre leáll, bezárják az üzleteket, iskolákat, az egyetemet, a Területvédelmi Liga tüntetést szervez.

A békeszerződésben - a francia koncepció szelleme érvényesül, mely messzemenő területi változásokat idéz elő.

A Trianoni béke a cseheknek adta Zemplén vármegyének közel háromnegyed részét és Sátoraljaújhely egyik állomását. A Trianoni határ a kis Rongyva patakot jelöli ki határvonalként.

Ennek az a következménye, hogy a város elvesztette állomását, s szlovák területre került 2800 hold földje, egy téglagyára és a városi vízművek kútjai.

Sem a román, sem a szerb határrendezés alkalmával nem követtek el ilyen durva határrendezést, mint amelyet Sátoraljaújhelyen.

Ez a határrendezés hatalmas felháborodást váltott ki az újhelyi polgárokból. A "gyártelep", mely a város iparral foglalkozó része volt, így idegen kézre került. Ennek az lett a következménye, hogy 2000 munkás hagyta el a várost családotól, mivel munkalehetőséget biztosítani nem tudtak nekik.

A közvetlen lengyel határ is megszűnt, így a

virágzó borkivitel és a vele kapcsolatos idegenforgalom is tönkre ment.

Ezt még csak tetézi a gazdasági válság. Ilyen körülmények között könnyen táptalajra találnak az irredenta eszmék, hiszen az újhelyi polgárnak csak végig kell menni az egyik főbb utcáján, a Rákóczi úton és a városközponttól egy kilométerre már ki is ér a cseh határra.

A hegyek közül átlátni az elcsatolt magyarlakta falvakba, amelyek népével tilos volt az érintkezés. A határon csak szabályos útlevéllal és vízummal lehetett közlekedni.

Aki azonban át akart lépni magyar területre, az még veszélynek is tette ki magát, mert mondva csinált indokokkal letartóztatták, illetve meghurcolták. A vád gyakran az volt, hogy kémkedtek, vagy határmenti birtokosok, vagy adóhátalékban vannak, esetleg, hogy a termékeiket engedély nélkül hozzák át.

Ezzel az volt a cél, hogy a "hazajárást" megakadályozzák. Lehetett így béke?

Trianon Sátoraljaújhely várost megbénította, területi veszteségével, a lakosság csökkenésével. Ebből a megyeszékhelyből egy csonka határvárost csinálva. Ezt használta ki a Horthy korszak, és ha tettekkel nem is tudta a fejlődést biztosítani, válasznak minden baj forrásának okául ezt tette meg.

Ennek szellemében élt a város a két világháború között, túlhangsúlyozva a mártírságot. Ez lett az alapja az itt fontos szerepet játszó irredenta mozgalomnak, melynek legjelentősebb bizonyítéka az 1936-ban avatott "Magyar Kálvária" emlékmű.

AZ ÚJHELYI MAGYAR KÁLVÁRIA TÖRTÉNETE

Az újhelyi közhangulat Trianont átkozza, s a túloldalon lévő magyaroknak "reményül" 1934-ben felállítják Szárhegyen az országzászlót.

Ezt az utalást a trianoni igazságtalanságra, arra, hogy ország-világ tudomást szerezzen erről, hivatott szolgálni a Magyar Kálvária.

"Aki szűkebb hazájába valamilyen ok miatt nem látogathat, szülei és testvérei sírját nem keresheti fel, az látogassa meg a magyar kálváriát és a megfelelő stációnál a gondolat és ima szárnyán küldje el üzenetét."

A kálvária búcsújárást jelent. Ez a fogalom eddig egyházi téren ismeretes.

Az országban két irredenta jellegű kálvária készítését képzelték el. Sopronban és Sátoraljaújhelyen de Sátoraljaújhelyen épült fel végül is.

A kálvária rendeltetése "... a nagy magyar fájdalom és a jobb jövőbe vetett töretlen hitünknek kifejezője legyen, buzdítsa összetartásra és bátorítsa a csüggedőket. Hirdesse a szomszédos elrabolt területek magyar népének, hogy nem felejtjük el őket és ellátogathatnak hozzánk, legyen hol imádkozniuk hazánk sorsának jobbrafordulásáért. Legyen zarándokhelye minden magyarnak, akár a csonka haza határain belül, akár azon kívül lakik. Legyen örökös: Remember! Mementó! Mi nem felejtünk!" /5./

Cél, hogy aki a magyar kálvária állomásait végigjárva, elmélkedjék el a feliratokon, s a félárbócra eresztett országzászló előtt térdeplőn imádkozzon a nagy Magyarorszáért.

A Kálváriát az emlékezés helyének szánták, hogy hirdesse a haza testén ütött sebet, és bosszúért kiáltson.

"Az életösztön parancsa, a hazaszeretet lán-
goló érzése serkentsen tette bennünket –

míg nem késő."

"Hazám területi épségének sürgős helyreállítása legnehezebb kötelességünk." /6./

Az Országos Szepesi Szövetség Sátoraljaúj-
helyi Osztálya 1935. november 7-én gyásznapot rendezett november 13-ának az emlékére.

Ennek a megemlékezésnek a hatására fogant meg a Magyar Kálvária gondolata, hogy a Kis Szárhegyen (Kopaszka) lévő Országzászlóhoz vezető kb. 2 km-es út mentén az elszakított területek nevezetes városainak emlékére stációkat állítsanak fel. Az elképzelés atyja Szepesi Bódog kegyesrendi tanár, a szövetség vezetője, aki fáradságot nem kímélve, végig viszi a terv megvalósítását.

Még ebben a hónapban a tervet elfogadja a Szepesi Osztály választmányi ülése, azzal a változtatással, hogy ne csupán emlékkövet állítsanak, hanem olyan emlékhelyet, mely irrealista elképzeléseinknek megfelel.

Ez hirdesse a bizodalmat abban, hogy ezek az elrabolt területek visszakerülnek, s a magyar hit töretlen.

A választmányi gyűlés elhatározta, hogy a bibliai Keresztény Kálvária mintájára mozgalmat indítanak a Magyar Kálvária megépítésére.

Kontraszty Dezső kegyesrendi tanár, aki a gimnázium történelem szakosa volt, összeállítja azoknak a történelmileg nevezetes elszakított városoknak listáját, amelyek a megépülésre kerülő Magyar Kálvária egyes állomásait alkotják. Egyben jelképként szolgálnak, hogy az elszakított területek ezeréves hazánknak szerves részei, s azoktól trianon után sem mondanak le.

Amikor a terv 1935. decemberére kikristályosodik, tájékoztatják Sátoraljaújhely polgármesterét dr. Orbán Kálmánt.

A polgármester elfogadtatta az elképzelést és úgy nyilatkozott, hogy amikor két évvel ezelőtt az országzászló megépülésre került, már akkor voltak ilyen irányú tervei, de anyagi eszközök hiányában ezek megvalósítását akkor nem vihette keresztül.

Az Országos Szepesi Szövetség budapesti elnökségét és a "TESZ" vezetőségét is tájékoztatták a tervekről és kérték hozzájárulásukat.

Ők tudomásul vették a bejelentést és bizto-

sították a Szepesi Osztályt, hogy a legmesszebbmenőkig támogatják őket.

1936. február 5-én dr. Orbán Kálmán polgármester összehívja Sátoraljaújhely város társadalmi egyesületeinek a vezetőit, hogy ismertesse a Magyar Kálvária tervezetét és kérje a véghezvitelhez a támogatásukat. Az egyesületvezetők nagy lelkesedéssel fogadják a terveket és biztosítják a polgármestert közreműködésükről.

Megszerveződött tehát a szövetség: a város és a társadalom hozzájárulása. Szepesi Bódog irányításával megindítják a pénzügytési akciót a Magyar Kálvária felállítására. Vagyonosabb polgároknak, a helyi és a fővárosi irredenta egyesületeknek és a sajtónak, rádióknak gyűjtőíveket küldenek el.

" Hiszek Magyarország feltámadásában!
Magyar Testvéreink!"

Az Országos Szepesi Szövetség Sátoraljaújhelyi Osztálya testvéri szeretettel és bizalommal fordul Mindnyájakhoz nemzetiség és valláskülönbség nélkül, hogy erkölcsi és anyagi támogatásokat kérje a "Magyar Kálvária" felállításhoz.

E "Magyar Kálvária" 14 állomását Sátoraljaújhelyen, határszéli városban szándékozunk felállítani az Országzászlóhoz vezető út mentén.

Műköből 14 emlékoszlopot akarunk építeni és rájuk vésetni azoknak a történelmi szempontból nevezetes városoknak a nevét, amelyeket tőlünk Trianon rabolt el. Ez a 14 emlékmű emlékeztessen minket elszakított testvéreinkre, a nagy magyar fájdalomra, és serkentsen minket összefogásra, egymás megbecsülésére.

- E hazafias gondolat méltó megvalósításához kérjük segítségeket. A vármegye a város, az összes társadalmi egyesületek felkarolták tervünket. De ezen eszme megvalósításához szükség van mindnyájunk összefogására.

Hozzatok fordulunk tehát, a társadalom legszélesebb rétegeihez, hogy jöjjetek el, segítsetek!

Közös erővel valósuljon meg tehát minél előbb az első Magyar Kálvária, ahova a csonka haza minden részéből elzarándokolhassanak

mindazok, akik velünk együtt törhetetlenül hisznek Magyarország feltámadásában.

Akik hazafias tervünket adománnyal támogatni akarják, szíveskedjenek adományukat a gyűjtőív felmutatójának átadni, és az adomány összegét erre a gyűjtőívre rávezetni.

Akadnak áldozatkész magyar polgárok, akik magukra vállalták egy-egy stációnak saját költségen való felállítását.

Azon magánosok vagy testületek, akik egy-egy stációnak saját költségükön való felállítását elvállalják, a felállítandó oszlopon nevüket megörökíthették.

"Mi nem százpengőket kérünk, hanem csak filléreket. A társadalom széles rétegeinek kis adományaiból, filléreiből akarjuk tervünket megvalósítani, ezzel is bizonyítva azt, hogy a magyar haza sorsának jobbrafordulásába vett törhetetlen hitünkben mindnyájan - gazdagok és szegények - egyek vagyunk. Az Úrnak bibliai szegény özvegy-asszony fillére is kedves volt." /7./

Ez a széles körű gyűjtés 7000 pengőt eredményezett. Mivel a pénz adottá vált, dr. Orbán Kálmán polgármester építőbizottságot állított fel a Magyar Kálvária építésére.

A Magyar Kálvária felállítása országos visszhangot keltett. A Trianon elleni tiltakozás hathatós, újabb eszközét látták benne, mely a társadalom legszélesebb rétegeit mozgatja meg.

A gyűjtésre nem csak társadalmi egyesületek mozdultak meg, és adományoztak kisebb-nagyobb összegeket, hanem akkori vezető beosztású emberek is küldtek anyagi támogatást. A szegény, egyszerű iparos emberek gazdálkodók, munkások ha fillérekkel is, de hozzájárultak az irredenta eszme támogatásához. Adakoztak a sátoraljaújhelyi munkások, a helybeli vasutasok, de még hosszan sorolhatnánk az adományozókat. A pontos adat megtalálható a Sátoraljaújhelyi Levéltárban, hogy ki és milyen összeggel járult hozzá a cél eléréséhez.

Az adakozáshoz nagy segítséget adott a tömegkommunikáció, így a fővárosi-helyi sajtó és Magyar Rádió. A korabeli lapokban több cikk jelent meg a kálváriáról, s a rádió is pontosan infor-

TANULMÁNYOK

málta a lakosságot arról, hogyan áll az építkezés.

A gyűjtés megszervezésében részt vett Gondo Ferenc, aki a Szepesi Szövetség Sátoraljaújhelyi Osztályának titkáráként irányított és szervezett.

Ivány Béla államépítészeti hivatali főnök, műszaki tanácsos elnökletével megindult a Magyar Kálvária tervezése.

A bizottság tagjai önzetlenül, anyagi szolgáltatást nem várva tudásukat és művészeti érzéküket latba vetve készítették el a kálvária terveit.

Haraszi Gyula kegyesrendi reálgimnáziumi tanár rajzait vették alapul. A tervek felülbíráói a Revíziós Liga, a "TESZ", a Nemzeti és az Országos Szepesi Szövetség.

A terveket egyöntetűen elfogadták és a feliratokat helyben hagyták.

Ezek után Sátoraljaújhely megyei város képviselőtestületéhez fordultak: hogy a Magyar Kálvária felállítására szükséges területet bocsássa a bizottság rendelkezésére, és vállalja a környék rendezését, az emlékműhöz vezető út megépítését, valamint a már elkészült út karbantartását, az emlékmű állagának megőrzését, és a bevezető kapu városköltségen való felállítását.

1936. április 22-én a közgyűlés vállalta a fentieket, mind az anyagi vonatkozás, mind a munka terén.

Ezen a közgyűlésen köszönetet mondtak az Országos Szepesi Szövetség Sátoraljaújhelyi Osztályának az áldozatos munkájáért a város közösségének nevében. Az anyagi gyűjtés nem maradt abba, nagy lendülettel folyt az agitálás.

AZ ÉPÍTKEZÉS

A Magyar Kálvária felállításához először az utat kellett elkészíteni, serpentinösen 8°-10°-os lejtővel, hogy az építéskor szükséges anyagokat könnyen fel lehessen szállítani. Ez a munka 1936. május 1-én kezdődött meg, s az út építése 2 hónap múlva be is fejeződött.

Dr. Orbán Kálmán a város polgármestere versenytárgyalást írt ki július közepén a Magyar Kálvária stációinak elkészítésére.

Rilyák János és Kovács József helybeli kőművesmesterek nyerték meg a tárgyalást, s már augusztus elején meg is kezdik a munkálatokat. Kubasevics Lajos kőfaragó mester készítette el a stációk feliratait, aki szintén Sátoraljaújhely mestere volt. Néhány állomás címerét Osváth Antal nyíregyházi szobrászmester készítette el nagy művészi ízléssel és precíz, de gyors munkával. A technikai kivitelezés a városi műszaki hivatal feladata volt, melyet ebben az időben Grúber Károly városi műszaki tanácsos irányított.

A helyi társadalmi szervezetek is máximalisan segítettek az anyagi eszközök előteremtésében. Ilyen korabeli egyesületek a Szociális Missziótársulat, Görög-Katolikus Nőegylet, a "MANSZ" Ipartestület és dalárdája, akik előadásokat rendeztek jótékony céllal a Magyar Kálvária javára ...

A végleges elszámolás a városi polgármesternél történt.

AVATÓ ÜNNEPSÉG

Az áldozatos munka és a gyűjtés meghozta eredményét. 1936. október 4-én országos ünnepség keretein belül felavatták a Magyar Kálváriát, mely "... a szebb jövőbe vetett hitet, a mélységes magyar fájdalmat az ország megcsonkítása felett és testvéri, összefogó, önzetlen és követendő munkára buzdít, hogy ismét mielőbb miénk legyen: a nagy, erős, független Magyarország." /8./

A századik országzászlóhoz vezető út mentén 14 stáció helyezkedett el, melyek Szovjetunió határában található terméskövekből lettek megépítve.

Megtalálható volt rajtuk az elszakított területek vármegyéinek és egyes városainak címerei, valamint márványlapokra felfestett történelmileg nevezetes emlékek.

Minden város neve alatt irredenta felirat volt található.

A Magyar Kálvária egy 4 méter magas és 2 méter széles kapuból áll és 14 stációból, 3,6 méter magas, 1,5 méter széles, valamint a csúcson található félárbócra eresztett Országzászló.

A Kálvária átadására 1936. október 9-én ke-

rült sor. S a korabeli újság, a Zemplén így ír róla:

"... Már kora reggel százsámra érkeztek autók, kocsikon és szekereken a községek lakói, s a reggel 9 órakor kezdődő Pro Pátria Istentisztelet után sűrű csoportok özönlöttek a filléres vonatok fogadására. Az egymás után érkező vonatok mintegy 3600 utasával többmint 5000 vendég tette mozgalmassá az újhelyi utcákat, s ekkor megindult a Pénzügyigazgatóság és a Dohánygyár közötti útvonalon felsorakozó menet a Kálváriához, leventék, cserkészek, testületek és társadalmi egyesületek küldöttségei ...

S a közönség ezrei vonultak kigyózó menetben a Kossuth Lajos utcán, Széchenyi, Horty Miklós és Weherke téreken, a Petőfi utcán és a Zsolyomkán a Magyar Kálváriához vezető útra.

A Kálváriának impozáns és a magyar Zemplén vármegyei és újhelyi címerekkel ékes kapubejárata előtt frontharcos díszőrség állott.

Itt Kriszta Jenő az Országos Szepesi Szövetség elnöke tartott a Himnusz éneklése után rövid, de rendkívül hatásos beszédet.

Szepesi Bódog kegyesrendi tanárnak mondott köszönetet, hogy ezen a gyönyörű ünnepen jelen lehetnek. Szívből üdvözölte dr. Orbán Kálmán polgármestert, hogy a szepesiek munkáját áldozatkész megértéssel felkarolta.

Ezután a kapun áthatolva a Kálvária szerpentin útján haladt a menet, érintve a stációkat, melyeknél felváltva 2-2 levente és lövész állt őrséget..."

"... A Kálvária avatás közönsége az országzászlóhoz érkezve táborig misén vett részt, melyet a Magyar Kálvária gondolatát fáradhatatlan szívóssággal megvalósító Szepesi Bódog kegyesrendi tanár celebrált.

A táborig mise után Szepesi Bódog tartott lélekbemarkoló beszédet, s utána pedig Urbánczy Nándor avató beszédét hallgatta nagy figyelemmel az ünnepség közönsége..."

Urbánczy Nándor beszédéből:

"Fáj a lelkem, a magyar fájdalom ég benne. Fáj a lelkem magyar kálváriát járó magyarokért! Ez a kőbe faragott gyönyörű gondolat még fokozza ezt a fájdalmat.

Letiprottságunkat, megcsonkítottságunkat: ezt az égbe kiáltó igazságtalanságot már nem tűrhetjük sokáig. Sátoraljaújhely városa leg erősebben érzi Trianon átkát. A sátoraljaújhelyi Magyar Kálvária végigvezet bennünket Nagy-Magyarország áldott földjén.

Csupa drága hely, amelyeket őseink vére és verítéke tett termővé. Szent István birodalmának kétharmad része. Ezeken a területeken még a szabadjára engedett vad erőszak dühöng és pusztít minden értéket, ami magyar.

Ez a Magyar Kálvária feltárja előttünk a magyar nemzet nagy Golgotháját és a feltámasztásba vetett hitét. Zarándok hely lesz ezután, ahová el kell zarándokolni minden magyarnak ..." /9./

Dr. Orbán Kálmán polgármester átvette lelkes szavak kíséretében az emlékművet, megígérve, hogy ezt gondozni és megbecsülni fogja.

A Társadalmi Egyesületek Szövetsége és a Felvidéki Egyesületek Szövetsége részéről dr. Javornitzky Jenő országos társelnök üdvözölte a Magyar Kálváriát és a Kálvária avató magyar közönségét, buzdítva őket, hogy becsüljék meg a nemzetnek ezt a székhelyét és fogjanak össze honmegmentő munkára, hogy a Magyar Kálvária felavatása után mielőbb jöjjön el a magyar húsvét ...

Az avatóünnepséget a Szózat akkordjai zárták.

"... Áll a Magyar Kálvária örök figyelmeztetőként ellenség és jóbarát számára egyaránt. A jóbarátot arra figyelmezteti, hogy ez a megcsalt, kifosztott nemzet él, élni akar és élni fog, ellenségeinket pedig arra figyelmezteti, hogy a magyar nemzet a régi határokon visszaállításáért vívott küzdelemben egységes, erős, elszánt, és addig nem fog nyugodni, amíg minden elszakított városunk és falvunk újból vissza nem kerül Szent István koronája alá ..." /10./

FORRÁSIRODALOM

1. Sátoraljaújhely 1261-1986.
Írták: dr. Csorba Csaba
Fehér József
dr. Hógye István
dr. Kováts Dániel.
2. Zempléni Históriák 1849-1950.
A TIT Történelmi Választmányának kiadványa Budapest-Miskolc, 1989.
3. Raffay Ernő: Trianon titkai
Budapest, 1990. Szikra lapnyomda
4. Zemplén Megye Levéltáros Tanácsköztársasági iratgyűjteménye
5. Magyarország története 1918-1919., 1919-1945. Akadémia Kiadó, 1984.
6. Magyarország történelmi kronológiája III. 1848-1944.
Akadémia Kiadó, Budapest 1982.
7. Szepesi Bódog: Magyar Kálvária Pávai János könyvnyomdája, 1936.
8. Nemzeti Káté
9. Gyűjtőív a Sátoraljaújhelyi Levéltár anyagából
10. Zemplén 1938. október 9-i száma
11. Postás út 1936. október 26-i száma Budapest
12. Tokaj-Hegyaljai Kalendárium 1990.
Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Pedagógiai és Közművelődési Intézet Miskolc
13. Cifra Péter: Tanulmányterv
14. Újhelyi Körkép 1989., 1990. számai
(Gyarmathy László, Homonnayné dr. Jób Klára cikkei)
15. Sátoraljaújhely Polgármesteri Hivatal anyaga a Kálvária felújításával kapcsolatban
16. Pataki József: Ünnepélyes átadásról forгатókönyv
17. Zempléni Híradó a Városvédő és Szépítő Egyesület kiadványa
Sátoraljaújhely, 1990.

IDÉZETJEGYZÉK

1. Krizhu Milutin kiáltványa
Újhelyi levéltár, tanácsköztársasági iratgyűjtemény (szám nélkül)
2. Magyarország története 1918 – 1919., 1919 - 1945. Akadémia Kiadó, 1984.
3. Magyarország kronológiája III. 1848 - 1944. Akadémia Kiadó, Budapest 1982.
4. Szepesi Bódog: A Magyar Kálvária Pávai János könyvnyomdája
Sátoraljaújhely, 1936.
5. Szepesi Bódog: A Magyar Kálvária Pávai János könyvnyomdája
Sátoraljaújhely, 1936.
6. Nemzeti Káté
7. Gyűjtőív
Sátoraljaújhelyi Levéltár Kálvária anyagából
8. Zemplén 1936. október 9-i száma
9. Urbánczy Nándor beszéde
1936. október 9.
Sátoraljaújhelyi Levéltár Kálvária anyagából
10. Postás út 1936. október 26-i száma Budapest

STÁCIÓK**EREDETI SZÖVEGEK ÉS ÁLLOMÁSOK****CSONKA SÁTORALJAÚJHELY**

Zemplén vármegye és Sátoraljaújhely város címerre található a kapun, melyet Sátoraljaújhely város közössége állíttatott.

Felirata:

"Voltak hirdetője elmúlt ragyogásnak ...
Vagyok siratója bús fekete gyásznak ...
Leszek harangszava a feltámadásnak! "

(Tordai Á.)

I. ÁLLOMÁS**KASSA**

Abaúj-vármegye címerével Kassa Szent Erzsébet városa. Rákóczi Ferenc a "Nagyságos Fejedelem"

és anyja Zrínyi Ilona nyugvóhelye a kassai Dómban. A magyar szabadságharcok városa. A stációt Páyer Ferenc püspöki helynök, apát plébános állította.

Felirata:

"Rákóczi városa, híres, büszke Kassa ...
Van-e annyi könny, hogy méltón elsirassa
Rákóczi csontjai hogy legyenek békén,
Mikor csehek járnak a Hernád vidékén? "
(Gyula diák)

II. ÁLLOMÁS

LÓCSE

Szepes vármegye címerével. Mikszáth Kálmán regényének "Fekete városa". Állította a Szepesi Szövetség Budapest.

Felirata:

"Lesz még kikelet,
Szepesség felett! "
(A szepesi Szövetség jelmondata)

KÉSMÁRK

Ebben a városban nyugszik Thököly Imre. A zipsei-kuruc vértanúk városa. A MANSZ sátorlajújhelyi csoportja állította.

Felirata:

"Havasfejű Tátra felmutat az égre,
Bosszut kér e földre omlott tengervérre! "
(Gyula diák)

IGLÚ-POPOLIN

A 16 szepesi város főhelye, a magyar kultúra végvára. Szepesi Szövetség Osztálya állította.

Felirata:

"Egymás szíve falán végzetünk éljen,
Egy néma jelszót kikopogtatunk
Mint jeladást a katakombák mélyén:
Magyarok maradunk! "
(Irredenta vers)

III. ÁLLOMÁS

BESZTERCEBÁNYA - KÖRMÖCBÁNYA

SELMECBÁNYA - NYITRA

Hont vármegye címerével. E városban Rákóczi hűségesei fegyverkovácsai működtek. Állította a Társadalmi Egyesületek Szövetsége, Budapest.

Felirata:

"Ne csüggedjétek, ti, rab magyarok,
Szabad lesz hazátok, csak bízzatok! "
(Szepesi B.)

KRASZNAHORKA

Gömör vármegye címerével. Ősrégi kuruc vár. Állította a sátorlajújhelyi vasutasok.

Felirata:

"Krasznahorka büszke vára,
A miénk lesz nemsokára!"
(Irredenta ének)

TRENCSEN

A Csák-nemzetség ősi vára. Állította Baross Gábor országgyűlési képviselő.

Felirata:

"Amerre a Vág fut zúgva kanyarogva,
Bús keserűséggel néz Csák-Máté tornya."
(Gyula diák)

IV. ÁLLOMÁS

KOMÁROM

Komárom vármegye címerével. Állította a M. Postások Orsz. Gazd. Egyesülete, (P.O.G.E.), Budapest.

Felirata:

"Faladon égnék hálánk csókjai,
Hol első álmát szötte Jókai.
Faladról a dicsőség lángjai
Éjünkbe is fognak világítani! "
(Irredenta vers)

V. ÁLLOMÁS

POZSONY

Pozsony vármegye címerével. Állította dr. báró Waldboli Frigyesné, Mária Alice kir. hercegnő. Ősi Koronázó város, itt hangzott el: "Vitam et sanguinem! "

Felirata:

"Hiszek Magyarország feltámadásában! "
(Nemzeti Imánk)

VI. ÁLLOMÁS

KISMARTON

Nyugat-Magyarország képviselője. Esterházy nádorok városa. Állította a közadakozás.

Felirata:

"Mikor jöttök már el, szép magyar vitézek?
Hiszen rabságban a percek ezredévek ...! "
(Gyula diák)

CSÁKTORNYA

Zala vármegye címerével. Zrínyi Miklós, a költő lakóhelye. Állította a közadakozás.

TANULMÁNYOK

Felirata:

"Ne bánts a magyart! "

(Zrínyi Miklós)

VII. ÁLLOMÁS

FIUME

Fiume város címerével. A magyar tengerpart drága gyöngye. Állította Zemplén vármegye.

Felirata:

"Tengerre magyar! "

(Kossuth Lajos)

VIII. ÁLLOMÁS

TEMESVÁR

Temes vármegye címerével. A délvidék kulcsa. Losonczy István nagy hősiességgel védte, 1551. A világháborúban a Temesvárott állomásozó VII. hadtest csapatai végleg kiverték az oroszokat Zemplén vármegyéből.

Állította a Friss Újság, Budapest.

Felirata:

"Büszke végvár,
Te, török rabja sem maradtál,
Örök hitünk: feltámadsz újra magyar Temesvár! "

(Dutka Á.)

SZABADKA - ZENTA

Bács-Bodrog vármegye címerével. A búzatermő Bácska székvárosa. Itt tört meg a török hatalma 1697-ben. Állította a sárospataki hazafias munkásság.

Felirata:

"Panaszt hozok én is rácok határán át,
Visszasír a Bácska, hazasír a Bánat!"

(Gyula diák)

IX. ÁLLOMÁS

ARAD

Arad vármegye címerével. Itt végezték ki 1849. október 6-án a 13 magyar honvédtábornokot. Állította a Szociális Misszió Társulat sátorlajújhelyi csoportja.

Felirata:

"Magyarok! Testvérek!
Esküdjünk az aradi tizenháromra!
Nagy-Magyarországról nem mondunk le soha!"

(Kalászy E.)

X. ÁLLOMÁS

BRASSO

Brassó vármegye címerével. A Barcaság közép-pontja. A várhegyi honvédek dicsőségének tanúja, 1848-ban. Állította a M. Kir. Rendőrség, Sátorlajújhely.

Felirata:

"Erdély s Magyarhon: egy e két haza,
Mint a Három-Egy Istenség maga,
Erdélyi folyók, erdélyi hegyek,
Találkozóra készen legyetek! "

(Irredenta vers)

NAGYENYED

A híres „Bethlen Gábor” kollégium városa. Állította a közadakozás.

Felirata:

"Ez itt magyar föld és az is marad
Tiporhatják bár idegen hadak! "

(Irredenta vers)

SEGESVÁR

Itt halt hősi halált a "Talpra magyar" költője. Állította az Állomásparancsnokság, Sátorlajújhely.

Felirata:

"A hosszú harc csak elpihent,
Kürtszóra vár, hogy harcba szálljon,
Honvisszaszerző hős csatákon,
A vörös sipkás regiment. "

(Irredenta vers)

XI. ÁLLOMÁS

GYULAFEHÉRVÁR - MAROSVÁSÁRHELY

Alsó Fehér vármegye címerével. Gyulafehérvár Erdély második fővárosa a fejedelmek korában. Marosvásárhely a Székelység fővárosa, "Bem apó" szobrával. Állította a Zemplén vármegyei Általános Tanítóegyesület.

Felirata:

"Hargita aljáról Csaba unokái
Ott a hadak útján jönnek bosszút állni! "

(Tordai Á.)

XII. ÁLLOMÁS

KOLOZSVÁR

Kolozs vármegye címerével. Erdély fővárosa, Mátyás király szülővárosa. Állította: a Nemzeti Újság és Új Nemzedék.

Felirata:

"Turulmadár szállj, sehol meg ne állj,
Vidd el a mi üzenetünket: lesz még magyar
nyár!"

(Irredenta vers)

XIII. ÁLLOMÁS NAGYVÁRAD

Bihar vármegye címerével. Szent László városa.
Pázmány Péter szülőhelye. Állította: dr. Vécsey I.
Aurél pápai prelátus.

Felirata:

"Szent László most is imádkozik:
Én Uram Istenem!
Könyörülj, könyörülj,
Veszendő népeden! "

(Arany János)

SZATMÁRNÉMETI

A Báthoryak és Kölcsey Ferenc földje. Állította
Kardos Zsigmond gyógyszerész, Sátoraljaújhely.

Felirata:

"Kikel őslelkünk új bimbója,
S új ezeréves fába hajt,
És zeng a dal, zeng fagyba, hóba:
Isten, áldd meg a magyart! "

(Irredenta vers)

MÁRAMAROSSZIGET

A magyar sóbányavidék központja. Állította a
közadakozás.

Felirata:

"Bűn, céda gáztett elnyeri jutalmát,
S felvirrad újra a magyar szabadság! "

(Szathmáry J.)

XIV. ÁLLOMÁS UNGVÁR

Ung vármegye címerével. A hűséges rutén nép
földje. Állította Miklósy István gör. kat. püspök.

Felirata:

"Lesz még egyszer ünnep a világon! "

(Vörösmarty Mihály)

MUNKÁCS

Bereg vármegye címerével és a Turul madárral.
Árpád vezér első pihenője. Állította: a Gör. Kat.
Nőegylet Sátoraljaújhely.

Felirata:

"Visszaszáll a Turulmadár a munkácsi várra! "

(Irredenta ének)

EPERJES

Sáros vármegye címerével. A felvidéki magyarság
egyik gyűjtőpontja. Állította: Görgey István or-
szággyűlési képviselő.

Felirata:

"Testvérek, ott a sáncokon túl,
Ha egykor majd az óra kondul:
Találkozunk, találkozunk! "

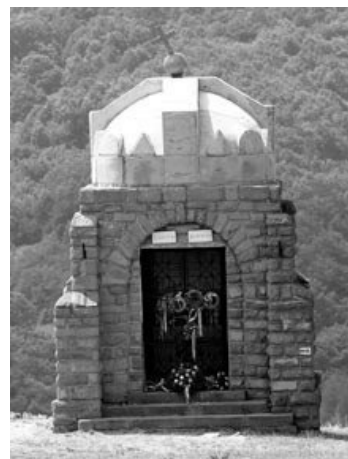
(Szávay Gy.)

A kálvária bejárata

Stáció

Szent István Kápolna

Sátoraljaújhelyi Kálvária (Internet képek)